

Megnyitották a Móra Ferenc Múzeum irodalmi kiállítását

Tegnap délután irodalmi estet rendeztek Szegeden

Tegnap déli 12 órakor megnyitották a szegedi Móra Ferenc Múzeumban rendezett állandó irodalmi kiállítást, az irodalmi múzeumot. Az ünnepélyes megnyitón jelen volt Darabos Iván népművelési miniszterhelyettes, Fülöp Ferenc múzeumi főosztályvezető és Lakatos László osztályvezető, a Népművelési Minisztérium részéről János Ferenc, a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója és helyettese Varjas Béláné, valamint a városi önkormányzat és Szeged város tanácsa képviselői. Jelen voltak az ünnepségen az elhunyt szegedi nagy írók hozzátartozói is: Juhász Endre és özvegy Károly Péterné Juhász Margit, Tömörkény László, valamint Kőszegi Dénesné Tömörkény Erzsébet.

Az ünnepséget Bálint Alajos, a Móra Ferenc Múzeum igazgatója nyitotta meg, ismertette az irodalmi kiállítás létrejöttének körülményeit, majd átadta a szót Darabos Iván népművelési miniszterhelyettesnek. Darabos Iván a kiállítást megnyitó beszédében változtatta az a fejlődést, amelyet megismertünk a felszabadulás óta elérték, s külön szót a szegedi Móra Ferenc Múzeum fejlődéséről. Itt mutatjuk meg Szeged népének — mondotta az irodalmi kiállításról — mindazt az

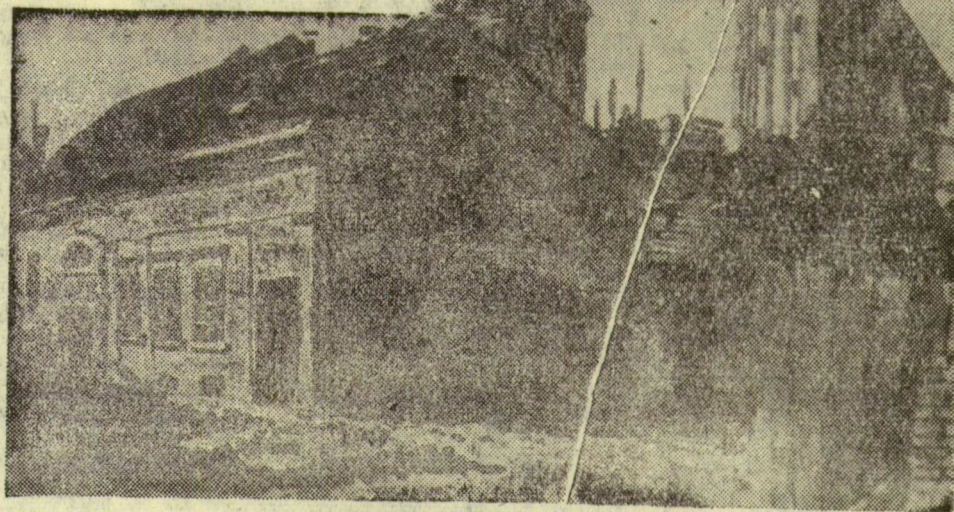
értéket, amit a szegedi írók az utolsó száz év során az egyetemes magyar kultúrának adtak, s amellyel hozzájárultak szellemi örökségünk és a szabadság, a társadalmi fejlődés eszményeit hordozó haladó hagyományainak megteremtéséhez. Majd a kiállítás szerepéről, jelentőségéről beszélt s a kiállítás eredményeként kiemelte azt, hogy „... igen határozottan hangsúlyozza mind népművésztünk jelentőségét a szegedi írók fejlődésének meghatározásában, mind a munkásság alkotó és újrateremtő szerepét a társadalmi haladás, a kikerülhetetlen történelmi fejlődés elindításában és megvalósításában.” Hasonlóképpen hangsúlyozta a kiállítás létrehozásával kapcsolatos azt, hogy „... vidéki múzeumaink történetében ez az első eset, amikor az irodalmi múzeológia feladat-szerűen épül be egy múzeum egyéb tudományos kutató, gyűjtő, feldolgozó programjába.” Majd köszönetet mondott mindazoknak, akik munkájukkal hozzájárultak megrendezéséhez.

A megnyitó beszéd után a szegedi Nemzeti Színház művészei, Kormos Lajos és Miklósy György adtak elő egy-egy Juhász, Móra, illetve Tömörkény művet. Majd Madácsy László főiskolai docens, a kiállítás anyagának

összeállítója és szakértője, valamint forgatókönyvének írója tárlatvezetést tartott a megnyitó ünnepségen résztvevő nagyszámú közönségnek, bemutatva az 1848-ról, majd Mikszáth, Tömörkény, Gardonyi, Móra, Juhász Gyula, József Attila és Radnóti Miklós életéről, munkásságáról, valamint a mai szegedi irodalomról, az irodalom és a népköltészet s az irodalom és a munkásmozgalmak kapcsolatáról hű képet nyújtó, igen gazdag anyaggal rendelkező kiállítást.

Ugyancsak tegnap, délután 5 órakor az irodalmi kiállítás megnyitása alkalmából irodalmi estet rendeztek a Zeneművészeti Szakiskola nagytermében. Az irodalmi est műsora a kiállítás Szeged irodalmát 1848-tól napjainkig bemutató programjához igazodva izelítőt adott a kiállítás szereplő nagy szegedi írók műveiből, valamint a mai szegedi írók munkáiból. Baróti Dezső, a Szegedi Tudományegyetem rektora megnyitó szavai után Bóka László akadémikus, egyetemi tanár tartott előadást Szeged és a magyar irodalom címmel. A műsorban közreműködtek a szegedi Nemzeti Színház művészei: Miklós Klára, Inke László és Kormos Lajos, Szendrői Imre zongoraművész, valamint a Pedagógiai Főiskola énektára Erdős János vezényletével.

Juhász Gyula SZÜLŐHÁZA

Juhász Gyula szülőházáról a lebontás előtt készült vízfestmény.

A RÉGI SZEGEDI belvárosában, a Palánkban, az Ipar utca (azelőtt Sörház utca) 13-as számot viselő háza Káló Antal, az utolsó remekes gombkötőmester volt. Ebben a kicsi, sárga, földszintes házban született 1883 április 4-én Szeged nagy költője, Juhász Gyula. Már csak a régi képek, egykorú festményekről ismerjük a városrészt, s ház” c. versében búcsúzott a költő szülőházát, 1925-ben,

a klinikák építésekor az egész városrészrel együtt ezt a házat is lebontották.

A költő igen ragaszkodott szülőházához, amelyben ifjúságát is töltötte. Annakidején leveleit is úgy keltezte: „Szeged, Ipar utca 13”. Amikor 1925-ben kisajátították a házat és bontani kezdték, „Egy ház” c. versében búcsúzott tőle:

Eltűnik egy ház. Alacsony tetővel
Nem ostromolta göggel az eget,
Mig állt, nem tűnt fel senkinek a tájon.
Öreg anyó volt, élt már eleget.
De nekem a szívembe vág a csákány,
Mely falait lebontja, mert nekem
E ház volt gyermekem, ifjúságom,
E szürke ház volt szindus életem.

Ez alacsony tetők alatt magasba
O hányzor lendült homlokomb, dalomb.
Hány álom ringatott alvón, imetben
És háboru zugott s forradalom.
Itt éltém én, a gyermek, ki öreg volt
És aki mindig nagy gyermek maradt,
Itt sírtam én, mint ifjú, ki sosem volt
Fiatal s várt egy végső diadalt.
És innen néztem a szabad jövőbe,
Mint férfi, mikor nő, sors elhagyott
S a boldogtalan tegnapért cserebére
Köszöntöttem a szabad holnapot.

Itt virrasztottam álmaim fölött én,
Mint kapitány a süllyedő hajón,
A földet kémleltem, mely ott dereng már
Egy új hajnalban. És majd hallgatom,
Hogy cseng a csákány, görnyed a gerenda
Hogy dolgozik, ront, bont a falfő,
Hogy épül álom, harcban és kudarcban,
Egy élet romjain túl a jövő!

Juhász Gyula emléktáblát lepleznek le Szegeden

Kedden este 6 órakor a Juhász Gyula szülőháza helyén épült sebészeti klinikán emléktáblát leplez le Jákó Gyula orvosprofesszor, a TIT megyei elnöke, a sebészeti klinika igazgatója. A táblán a következő szöveg emlékezteti a járókelőket a nagy szegedi költőre: „E helyen állott a régi Ipar utcában Juhász Gyula szülőháza”.

Ugyancsak ezen az estén kezdődik a TIT Szegedi Nagy Írók című irodalmi-est sorozata. Este fél 8-kor a Dugonics téri egyetem aulájában Baróti Dezső, a szegedi egyetem rektora tart előadást Juhász Gyuláról. Az előadást színészek működnék közre: Szendrői Eva Kossuth-díjas érdemes-művész és Kormos Lajos, a szegedi Nemzeti Színház művésze.

Nem felejtí a régi házat és élete végéig igen fájlatja lebontását. Érezni ezt a Literatura 1927. évi novemberi számában „Móra Ferenc ezeregy élete” címen írt emlékezése olvasásakor is.

„A szülőház — írja — melytől Móra Ferenc a közepliskola után búcsút vett, ma már csak emlékekben él. Lebontották mint ahogy nálunk általában a nemzeti sportok közé tartozik a költők szülőházainak lebontása. Pindarost még az ellenség is megkímélte, de nálunk félnek tőle, hogy a példa vonz és még egy költőnek kedve támad, hogy megszülessék benne. Könnyű volt Tömörkény Istvánnak — mondotta egy szegedi poéta, amikor Dugonics András szülőházának lebontása után az övére került a sor —, Tömörkény a ceglédi állomáson született. Az állomásokat pedig bajosabb lebontani.”

Káló Antal gombkötőmester öreg háza azonban nem csak arról volt híres, hogy ott született unokája: Juhász Gyula, hanem abban lakott 1886-ban, mint Kálóék kosztosdiákja, Petőfi Zoltán, a nagy költő korán sírba szállt egyetlen fia.

„Szeged” című versében is utal erre Juhász Gyula a „Petőfi Zoltán erre ballagott” sorral, de „Petőfi Zoltán” című versében megírja hogy szülőházában, nagyapjéknál lakott Zoltánka:

A kis szobában, hol e verset írom,
Lakott Zoltánka, a szép, bus gyerek
S megengett egy korai, messze síron,
Hol apja alszik. O hol is lehet?

S borongott S. M. kisasszony szerelmén
S ezébe jutott Júlia anyja
És fájt neki a titkos végtelenség
Féle sugárzó örök csillaga.

Borok és lányok mindhába csalátl
Rövid mámorba: nyoma valam!
Egy szent örökség roppant álma!

Ez ablakból kitért a vézna karját
Félték: élet, szabadság, halál
S már vitte gyorsan az illés-batár.

A Szeged és Vidéke 1911. évi április 15-i 87. számában jelent meg „Hiteles följegyzések után” írott cikke: „A kis Petőfi Szegeden”. „Petőfi Zoltán — mondja ebben — az én nagyapám házában, ahol én Szegeden” címen tartott

Juhász Gyula felolvasást, de ez a felolvasás tudomásom szerint sehol sem jelent meg. Valószínű nem tartalmazott több adatot és mást mint az 1911-beli előbb említett cikket, amelynek „Hiteles” adatait nagyapjától hallotta. 1913-ban a Szeged és Vidéke május 20-i számában olvassuk „A kosztosdiák és gazdája” című tárcát, melyet T. Z., aki bizonyosan Tóth Zoltán, a jó-tollú újságíró, a lap belső munkatársa, Káló Antal halála alkalmával írt. Ő is azt mondja el, hogy a Sörház utcai házban Kálóéknál lakott 1886-ban eszénházy hónapig Petőfi Zoltán.

A SZEGEDIEK a régi palánkkal együtt elfelejtették a költő szülőházát és hogy a magyar saskiok is rövid szegedi tartózkodásukkor abban lakott. Palasovszky Béla 1941-ben a Szegedi Új Nemzedék október 5-i számában leírja, hogy meglátogatta Szentesen lakó Káló Gyula nyugalmazott társulati főmérnököt, Juhász Gyula keresztapját és az ő elmondásában ismertette a kis Petőfi szegedi tartózkodásának történetét. Petőfi Zoltán nagybátyja, a költő öccse, akilhez „István öcsémhez” című ismert versét írta Petőfi, hozta Kálóékhöz. A piaristák gimnáziumába járt Zoltánka, de hamarosan abbahagyta a tanulást, megunta a bolgári életet és néhány hónap múlva otthagyta a piarista atvák iskoláját, a szállását Kálóéknál és elment Debrecenbe színesnek.

1954 őszén a Juhász Gyuláról elnevezett Szabadegyetem első előadásán eleventette fel a nagymúltú szegedi ház emlékeit az első orvos-előadó. Javaslattal tett és kérte mindazokat, akik segíteni tudnak és akarnak, jelöljék meg a helyet, ahol a költő szülőháza állott, hiszen úgyszólván a költőnek Szegeden még semmiféle emlékműve. A Délmagyarországi 1954 évi október 21-i száma közölte is a javaslatot és azt remélte, hogy megérvésre talál. Hiszen Szeged néoének kívánságát” tolmácsolja. „És a szegedi dolgozók, munkások, parasztok, értelmiségiek, a szegedi művészek mindannyian segítenek megvalósítását.”

Nem jöhetettük meg a házat, mert az már nem áll. Hol állott, mi épült helyére? A javaslattevő régi térképek alapján megállapította, hogy a szülőház helyén ma az Orvostudományi Egyetem Sebészeti Klinikája áll. És így mondotta ezt mint hiteles tanú 1941-ben a Szegedi Új Nemzedék cikkírójának is Káló Antal mérnök fia.

TELNEK AZ ÉVEK, húsz éve lesz már fővőre, hogy Juhász Gyula meghalt és még ma sincs emlékműve szülővárosában. A két év előtt elhangzott javaslat azonban, hogy jelöljük meg szülőházát helyét, most megvalósul. Kedden már a Sebészeti Klinikára észak-keleti sarkán elhelyezett márványtábla hirdeti: „E helyen állott a régi Ipar utcában Juhász Gyula szülőháza”.

Arácsy András

Mi újság az Ásztalos KSZ-ben?

A Szegedi Felszabadulás Ásztalos KSZ egyik munkaterme előtt nincs kiakasztva ez az üzemekben szinte elmaradhatatlan mondat: Idegeneknek belépni tilos! Cél-talan is lenne, hiszen kosaras, szatyras nénikék, kipirult menyasszonyok, fiatal feleségek és férjek adják itt át egymásnak a kilincset. A szövetséget vezetői alig győzik kalauzolni az érdeklődőket. Az egyik szobabútor szeretne, a másik kombinált szekrényt, asztalt akar, vagy éppen ajtót, ablakot — épülő házához. Mindegyik vásárló kíváncsi arra, amit vesz. A szövetséget dolgozói szívesen megmutogatnak, mindent, mert a bonyolult körültekintés rendszerint vásárlással végződik. A vásárlók alaposan megismerik, szoruló-e a fiók, működik-e a zár. Elmondják kívánságaikat is:

— Ezt a „kiugró” nem lehetne elhagyni?

— En világosabb színben szeretném!

— Itt ne szögletes legyen, hanem kerek!

Ez a sok kívánság érthető is, hiszen sokan a meglévő bútor kiegészítésére vesznek egy-egy darabot és azt akarják, hogy az új összhangban legyen a régivel. De ez nem gond, nem akadály, mert a szövetséget dolgozói valamennyi kívánságnak eleget tesznek.

Új bútor-típusok

Ennyi kívánság nem roppen el nyomtalanul. A sok megfigyelésből és a KSZ szakembereinek ötleteiből új bútor-típusok születnek. Ebben az esztendőben is két új háló-típus és egy konyhabútor garnitúra gyártását kezdik meg.

— Ki tervezte ezeket az új garnitúrákat? — kérdezzük Korda László elvtársától, a szövetséget elnökötől.

— Hát — mindenki. Még a vevők is. Nagyon sok ötletes elgondolást, hasznos tanácsot tudnak adni az új bútorok profiljához. De mi is sokat gondolkozunk. Név szerint azonban nem lehetne megmondani, hogy kié az ötlet, mert mindenki adott hozzá egy keveset. Talán egyetlen asztalos szakmunkásunk sincsen, aki ne járult volna hozzá az új garnitúrák tervezéséhez.

Ezeket a bútor-garnitúrákat hamarosan gyártani is fogják, s ezzel újabb lépést tesznek a választék bővítése felé. De nemcsak teljes garnitúrákat, — egyes darabokat is készítenek: dohányzó és széthúzható asztalokat, re-

kamier-állványokat, iskolai bútor-darabokat, ajtókat, ablakokat. A szövetséget építette meg az Állami Áruház és több megyei gyógyszertár izléses berendezését is.

Szép újdonságuk a mahagóni-borítású, fényezett háló-garnitúra, amely selymes csillogásával és harmonikus megépítésével szinte maga ajánlkozik a vásárlóknak.

A szövetséget öt éves története alatt elérte azt, hogy ma már valóban társadalmi rendeltetésének megfelelően tud működni. A lakosság szükségleteinek kielégítését már nemcsak a kereskedelmi kereszttől szolgálja, hanem közvetlenül is. A bútorokat a vásárlók izlésének megfelelően tervezik és egyre több javítást, alakítást tudnak vállalni a lakosságtól. Nagyon nagy segítséget nyújtanak a lakásépítő dolgozóknak is, az épület asztalosmunkájának elvégzésével. Igen örvendetes dolog, hogy a termelési és anyagköltségeket szép ütemben csökkentik a szövetséget dolgozói.

Hogyan takarékoskodnak az anyaggal?

— Minden a szabásoztól függ — mondja Honthegyi József kalkulátor. Kerekék Fe. enc és Klivinyi Ferenc szabások igen jól kihasználják az anyagot. Természetesen így is akad hulladék. Azonban az sem vesz kárba, még a kemény tél idején sem vált hamuvá, hanem felhasználják az esztergályosok és az asztalosok. Az esztergályosok — elsősorban Kélti Emil — különösen érték a hulladék felhasználásának módját. Majdnem száz százalékos hulladékból dolgoznak. A bútorgyártásban fel nem használható fenyő- és falemegek darabok sem mennek kárba, mert ezekből a villanyzerelő vállalat számára ékeket és árammérő-táblákat készítenek. Hosszabb idő óta foglalkoznak a pótananyagok felhasználásával. Ezekkel a módszerekkel sikerült elérni, hogy a múlt esztendőben az anyag- és egyéb költségeket több mint 5 százalékkal tudták csökkenteni. Ezzel az eredménnyel párosult az a biztató jelenség, hogy a lakosság számára másfélszer annyi munkát végeztek, mint korábban.

A Felszabadulás Ásztalos KSZ dolgozói valamennyi kisipari szövetségetek példát mutatnak arra: hogyan lehet a lakosság szükségleteit napról napra teljesebben és olcsóbban kielégíteni.

Telefon: 35-35

A tiszaszigetek is segítséget nyújtanak az árvíz-károsultaknak

A tiszaszigeti dolgozók az árvíz-károsultak megsegítésére előkészítő bizottságot alakítottak. Népművelő-párok keresték fel a bizottság irányítása alapján a lakosokat és gyűjtötték az első két napban már 3960 forint készpénz adományt eredményezett. József Lajos dolgozó paraszt egy vágóborjút ajánlott fel, míg a tiszaszigeti Vörös Hajnal Tsz pedig öt mázsa kenyérgabonával segített a bajba jutottakat. A község 45 dolgozó családja szívesen vállalná az árvíz-sújtotta területek gyermekeinek gondozását.

(bozói).

A Villamosvasút dolgozói felajánlásukkal készülnék április 4-re

Vida György jelentette a Szegedi Közlekedési Vállalatot, hogy dolgozói felszabadulásunk 11. évfordulójának tiszteletére vállalták: a személyforgalom területén az év első negyedében 42 ezer forint többletbevételt érnek el. A teherforgalom dolgozói ugyan ezen időszak alatt negyezer forinttal több bevételt akarnak elérni. A pályafenntartás dolgozói pedig azt vállalták, hogy tervüket 2 nappal, s a műhely dolgozói egy nappal a határidő előtt befejezik.

A Szalámigvár teljesítette negyedévi tervét

Lapzártá után érkezett a következő jelentés a Szegedi Szalámigvárból: Vállalatunk 1956. évi első negyedévi operatív termelési tervét változtatlan áron március 21-én teljesítette 100,1 százalékra.

— Az IBUSZ és a SZOT közös rendezésében két újabb magyar turistacsoport indult a Szovjetunióba. Az egyik kedden éjjelkor utazott el, a másik szerdán éjjelkor indult. Az első csoport útirányá Kijev, Moszkva, a másodiké Kijev, Leningrád, Moszkva. A társasutazások 13, illetve 14 naposak.